

ΣΤΑΧΥΟΛΟΓΗΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΟΚΡΑΤΙΑΣ

✓ Άγνωστοι ευεργέτες της επαρχίας Βέροιας στα τέλη της Οθωμανοκρατίας

Του Αθανασίου Γ. Βουδούρη
Πρόεδρου της Ε.Μ.Ι.Π.Η.

Σε κώδικες της Μητροπόλεως Βεροίας σώζονται διάφορες πράξεις οι οποίες παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για τον κοινωνικό βίο των χριστιανών της πόλης και της επαρχίας, κατά την περίοδο της Οθωμανοκρατίας. Απαιτείται, ασφαλώς, αρκετή δουλειά και συστηματική μελέτη, προκειμένου τα στοιχεία αυτά να αξιοποιηθούν και να παρουσιαστούν συνολικά.

Κατά την περίοδο αυτή, ο εκάστοτε Μητροπολίτης ήταν παράλληλα και επικεφαλής των υποδούλων χριστιανών υπηκόων. Για τον λόγο αυτό, οι χριστιανοί συχνά προσέφευγαν στον Μητροπολίτη προκειμένου να επιλύσουν τις προσωπικές τους υποθέσεις. Παράλληλα με τις ποιμαντικές και φιλανθρωπικές δραστηριότητές της, η Μητρόπολη φρόντιζε για την ανάπτυξη της παιδείας και τη διατήρηση της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης των υποδούλων. Όπως είναι προφανές, για τη λειτουργία των διαφόρων ιδρυμάτων της Μητροπόλεως και της ελληνικής κοινότητας Βεροίας απαιτούταν η δαπάνη αρκετά μεγάλου χρηματικού ποσού, το οποίο προερχόταν είτε από εισφορές των ενοριών της επαρχίας είτε από προσφορές διαφόρων ευεργετών και δωρητών της.

Στο παρόν άρθρο επιχειρείται η παρουσίαση ορισμένων άγνωστων και αφανών μέχρι σήμερα ευεργετών της πόλης και της επαρχίας Βεροίας, οι οποίοι αν και δεν είχαν μεγάλη οικονομική επιφάνεια ώστε το όνομά τους να παραμείνει ανεξίτηλο στο πέρασμα του χρόνου, όπως συνέβη με τους μεγάλους ευεργέτες της Βέροιας, εντούτοις, η προσφορά τους στην

υπόδουλη επαρχία υπήρξε σημαντική και αξιόπαινη, κατά ανάλογο τρόπο με την προσφορά των δύο λεπτών της χήρας του Ευαγγελίου (Βλ. Ματθ. 12, 41 – 44 και Λουκ. 21, 1 – 4).

Οι πληροφορίες που θα παρουσιαστούν στη συνέχεια προέρχονται από διαθήκες οι οποίες βρίσκονται καταχωρημένες σε κώδικες της Μητροπόλεως και της Ελληνικής Κοινότητας Βεροίας. Από αυτές αντλούμε σημαντικές πληροφορίες για αρκετά θέματα της περιόδου (προσωπογραφία, τοπογραφία, παιδεία, κοινωνικός βίος κ.λ.π.), οι οποίες μπορούν να συμβάλλουν στην αρτιότερη καταγραφή της τοπικής ιστορίας της επαρχίας.

Α) Σμαράγδα Ιωάννου: Όπως πληροφορούμαστε από κώδικα της Μητροπόλεως Βεροίας (Γ.Α.Κ.-Ι.Α.Β., Α.Β.Ε. 112, α/α 1 Κώδικας Μητροπόλεως 1862-1877, σ. 61), στις 16 Φεβρουαρίου του έτους 1861 κατατέθηκε ενώπιον

του Ιερομονάχου Ησυχίου εφημερίου της ενορίας της Χρυσοπολίτισσας και ορισμένων αξιόπιστων μαρτύρων της πόλεως, η διαθήκη της Σμαράγδας Ιωάννου. Σύμφωνα με τη διαθήκη αυτή, η συντάκτρια αφού πρώτα συγχωρεί και ζητά συγχώρεση από όλους τους αδελφούς χριστιανούς, παραγγέλλει μετά τον θάνατόν της να διανεμηθούν όλα τα υπάρχοντά της σε διάφορα πρόσωπα, ναούς και ιδρύματα της επαρχίας. Εκτελεστές – επιτρόπους της διαθήκης όρισε τον Μανώλη Μαρούδα και τον υιό του Αντώνη Μπουλασίκη.

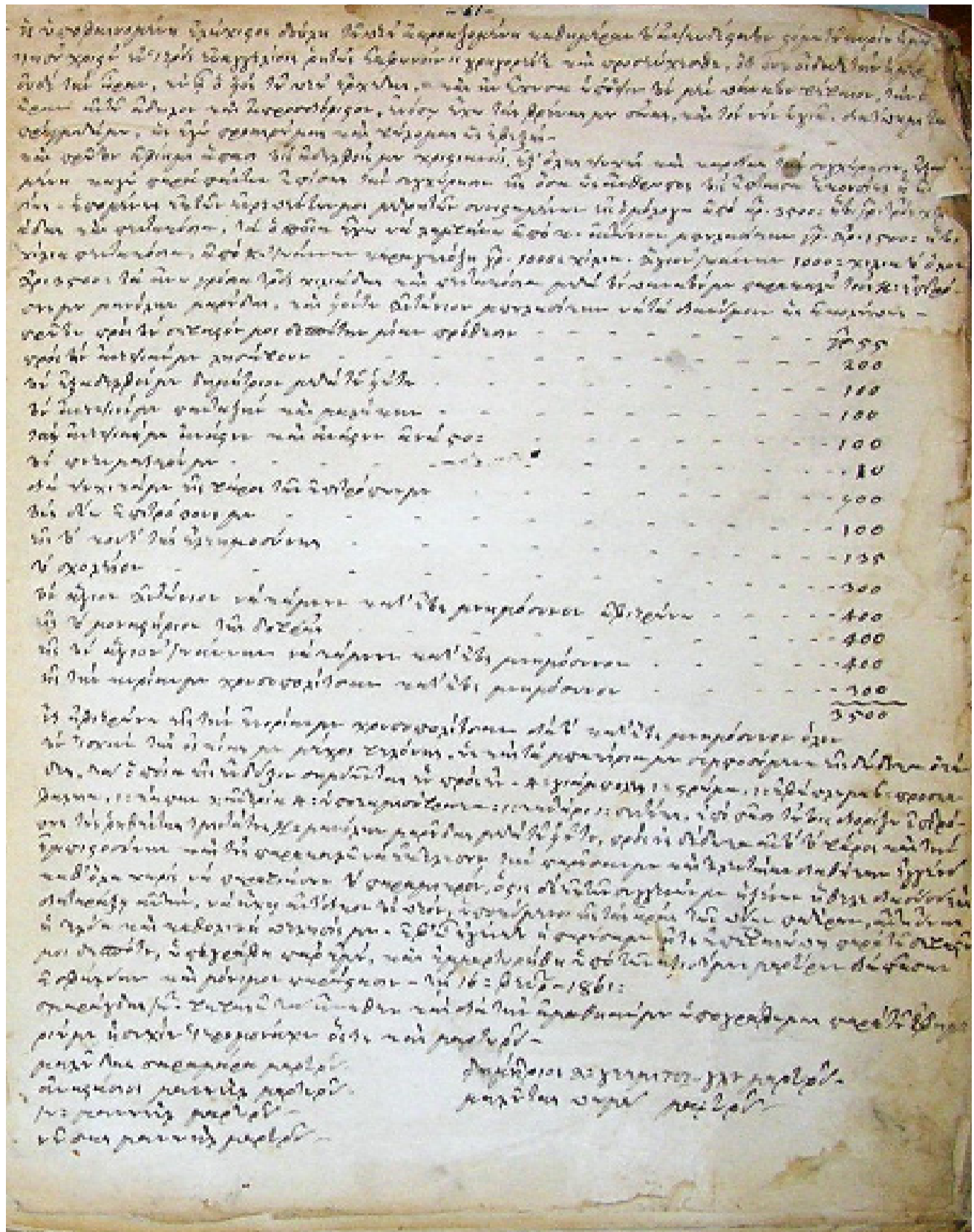
Σύμφωνα λοιπόν με την επιθυμία της Σμαράγδας Ιωάννου, τα διάφορα οικιακά της σκευή δόθηκαν στην ενορία της Χρυσοπολίτισσας, ενώ από τα 3.500 γρόσια που κατείχε σε μετρητά (ομόλογα) παρήγγειλε τα 1.500 γρόσια να μοιραστούν σε διάφορους συγγενείς, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται και οι εκτελεστές – επίτροποι της διαθήκης, ενώ τα υπόλοιπα 2.000 γρόσια

να διανεμηθούν σε ναούς και ιδρύματα της πόλης ως εξής: 55 γρ. στον Μητροπολίτη Βεροίας, 10 γρόσια στον πνευματικό της, 135 γρόσια στο κουτί των ελεημοσυνών, 300 γρόσια προς το Σχολείο, 400 γρόσια στον ναό του Αγίου Αντωνίου, 400 γρόσια στην Ιερά Μονή Παναγίας Δοβρά, 400 γρόσια στον ναό του Αγίου Ιωάννη και 300 γρόσια στον ναό της Χρυσοπολίτισσας.

Β) Ανώνυμη: Στη σελίδα 62 του ίδιου κώδικα, σώζεται η διαθήκη μίας ακόμη χριστιανής της ενορίας της Μητροπόλεως, το όνομα της οποίας παραμένει δυστυχώς άγνωστο, λόγω του γεγονότος ότι λείπει από τον κώδικα η επόμενη σελίδα (63) στην οποία σωζόταν οι υπογραφές της συντάκτριας και των μαρτύρων. Η συντάκτρια, όρισε ως επιτρόπους - εκτελεστές της διαθήκης τους Νούσα Μανουήλ και Αναστάσιο Κωνσταντίνου.

Σύμφωνα με επιθυμία της συντάκτριας, μέρος των υπάρχοντων της (οικία, εργαστήρια, οικιακά σκεύη κ.λ.π.) διανεμηθήκαν σε διαφόρους συγγενείς της, ενώ ένα σημαντικό μέρος μετρητών παρήγγειλε να διανεμηθούν ως εξής : 110 γρόσια στον Μητροπολίτη Θεόκλητο, 10 γρόσια στον πνευματικό της, 16 γρόσια στους 16 ιερείς των ενοριών (τμημάτων) της πόλεως, 80 γρόσια για σαρανταλείτουργα, 80 γρόσια στις 16 ενορίες της πόλεως, 100 γρόσια στην ενορία της Μητροπόλεως, 100 γρόσια στο κουτί των ελεημοσυνών, 100 στα σχολεία της πόλης, 100 γρόσια στην ενορία του Αγίου Αντωνίου, από 50 γρόσια στις Ιερές Μονές Τιμίου Προδρόμου, Αγίου Αθανασίου Σφίνιτσας, Σινά όρους, Προφήτου Ηλιού και Παναγίας Δοβρά, 50 γρόσια στις φυλακές, από 25 γρόσια στις Ιερές Μονές Καλλίπετρας, Μουτσιάλης, Αγίων Πάντων και Μακρυράχης, 50 γρόσια στο κουτί (ταμείο) της φυλακής, 2.200 γρόσια για την κηδεία τα μνημόσυνα κ.λ.π. υπέρ αναπαύσεως της ψυχής της, 250 γρόσια για διανομή αλεύρου στους φτωχούς κατά τις ημέρες των μνημοσύνων της, 25 στον ναό της Παναγούδας της ενορίας Κυριωτίσσης, 1 οκά κεριά κατ' έτος στον

επιτάφιο της Μητροπόλεως.

Γ) Σωτήριος Νικολάου: Εκτός από τους γνωστούς ή αφανείς ευεργέτες της πόλεως, υπήρξαν και πολλοί ευεργέτες καταγόμενοι από τα χωριά της επαρχίας, οι οποίοι θέλοντας να βοηθήσουν τους υποδούλους συμπατριώτες τους προσέφεραν σημαντική βοήθεια στις κοινότητές τους. Ένας από αυτούς ήταν και ο Σωτήριος Νικολάου από το χωριό Τσόρνοβο (Φυτειά) Ημαθίας, ο οποίος προσέφερε στο νεόδμητο τότε σχολείο του χωριού του ένα από τα ιδιόκτητα δάση του. Την πράξη αυτή του Σωτηρίου Νικολάου, πληροφορούμαστε από διαθήκη του ίδιου, η οποία συντάχθηκε την 3η Απριλίου του 1907 και σώζεται σε κώδικα της Μητροπόλεως Βεροίας

(Γ.Α.Κ.-Ι.Α.Β., Α.Β.Ε. 106, α/α 1 Κώδιξ Προικοτιμήσεων Μητροπόλεως Βεροίας από έτους 1892-1905, σσ. 18 - 21).

Ασφαλώς, εκτός από τα παραπάνω πρόσωπα, υπάρχουν και πολλοί ακόμη ευεργέτες - δωρητές της επαρχίας κατά την περίοδο αυτή, τα ονόματα των οποίων δυστυχώς παραμένουν ακόμη άγνωστα.

Θεωρώντας χρέος την ανάδειξη και προβολή ανθρώπων που με διάφορους τρόπους προσέφεραν (κατά το δυνατόν) στους υπόδουλους συμπατριώτες τους, κατά καιρούς θα δημοσιεύουμε διάφορες μελέτες για την δράση και την προσφορά τους, ως ελάχιστο αντίδωρο των ευεργεσιών τους, σε καιρούς μάλιστα δύσκολους για τον τόπο μας.